

Türk Din Mûsikîsi

EL KİTABI

8.
BASKI

Editör

Prof. Dr. Ahmet Hakkı Turabi

Yazarlar

Prof. Dr. Ahmet Hakkı Turabi - Prof. Dr. M. Safa Yeprem
Prof. Dr. Fazlı Arslan - Prof. Dr. Ahmet Çakır
Prof. Dr. Hüseyin Akpınar - Doç. Dr. Ayşe Başak Harmancı
Doç. Dr. Erhan Özden - Doç. Dr. Mehmet Tıraşçı
Doç. Dr. Ubeydullah Sezikli - Doç. Dr. Cemal Karabaşoğlu
Doç. Dr. Fatih Koca - Doç. Dr. Mehmet Öncel
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Zinnur Kanık - Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Demirci
Dr. Öğr. Üyesi Selman Benlioğlu - Dr. Can Doğan

Ankara 2023

Türk Din Mûsikîsi El Kitabı

**Genel Editör ve
Proje Yürütücüsü**
Prof. Dr. Eyüp Baş

Editör
Prof. Dr. Ahmet Hakkı Turabi

Yazarlar

Prof. Dr. Ahmet Hakkı Turabi	Doç. Dr. Ubeydullah Sezikli
Prof. Dr. M. Safa Yeprem	Doç. Dr. Cemal Karabaşoğlu
Prof. Dr. Fazlı Arslan	Doç. Dr. Fatih Koca
Prof. Dr. Ahmet Çakır	Doç. Dr. Mehmet Öncel
Prof. Dr. Hüseyin Akpınar	Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Zinnur Kanık
Doç. Dr. Ayşe Başak Harmancı	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Demirci
Doç. Dr. Erhan Özden	Dr. Öğr. Üyesi Selman Benlioğlu
Doç. Dr. Mehmet Tıraşçı	Dr. Can Doğan

ISBN: 978-605-9247-67-2

8. Baskı
Kasım, 2023 / Ankara
2100 Adet

Yayın Sertifika No
46683

Matbaa Sertifika No
46682

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 239

Web: grafikeryayin.com

**Kapak, Sayfa Tasarımı,
Baskı ve Cilt**

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Oğuzlar Mahallesi

1396. Cadde No: 6/A

06520 Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafik@grafiker.com.tr

Web : grafik.com.tr

Kitaptaki bölümlerin hukuksal ve bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	9
------------	---

A. DÎNÎ MÛSİKÎ

1. MÛSİKÎ / <i>Ahmet Hakkı Turabi</i>	11
2. İSLÂM'DA MÛSİKÎ / <i>Mehmet Tıraşcı</i>	14
a. Kurân-ı Kerîm'de Mûsikî Konusu.....	15
(1) Mûsikînin Aleyhinde Yorumlanan Âyetler.....	15
(2) Mûsikînin Lehinde Yorumlanan Âyetler.....	16
b. Hadislerde Mûsikî Konusu.....	18
(1) Hadislerden Bazı Örnekler.....	18
(2) Hadislerde Mûsikî Konusuna Dair Bazı Değerlendirmeler.....	19
c. İslâm Tarihinde Mûsikî Anlayışına Etki Eden Bazı Faktörler.....	20

B. TÜRK MÛSİKÎSİ TARİHİ

1. İSLÂM'DAN ÖNCE TÜRKLER'DE MÛSİKÎ / <i>Mustafa Demirci</i>	25
a. Altay Dönemi Türk Müzik Kültürü.....	25
b. Hunlar Dönemi Türk Müzik Kültürü.....	27
c. Göktürkler (Kök Türkler) Dönemi Türk Müzik Kültürü.....	27
d. Uygurlar Dönemi Türk Müzik Kültürü.....	28
2. İLK DÖNEM İSLÂM DÜNYASINDA MÛSİKÎ ÇALIŞMALARI / <i>Ahmet Hakkı Turabi</i>	30
a. Câhiliye Dönemi.....	30
b. Hz. Peygamber ve Dört Halîfe Dönemi.....	31
c. Emevîler Dönemi.....	33
d. Abbâsîler Dönemi.....	35
(1) Halil b. Ahmed el-Ferâhîdî.....	36
(2) İbrâhim el-Mevsîlî.....	37
(3) İshâk el-Mevsîlî.....	37
(4) İbnü'l-Müneccim.....	38
(5) İbn Câmî'.....	38
(6) İhvân-ı Safâ.....	39

(7) el-Kindî	39
(8) el-Fârâbî	40
(9) İbn Sînâ	40
3. 11.-14. YÜZYILLAR ARASINDA MÛSİKÎ / <i>Mehmet Öncel - Fazlı Arslan</i>	43
4. OSMANLILAR DÖNEMİNDE MÛSİKÎ	48
a. 15. Yüzyıl / <i>Ubeydullah Sezikli</i>	48
b. 16. Yüzyıl / <i>Zinnur Kanık</i>	50
c. 17. Yüzyıl / <i>Hüseyin Akpınar</i>	53
d. 18. Yüzyıl / <i>Cemal Karabaşoğlu</i>	57
e. 19. Yüzyıl / <i>Selman Benlioğlu</i>	63
f. 20. Yüzyıl / <i>Mehmet Öncel</i>	69
5. İSTANBUL'DA MÂBED MÜZİĞİ GELENEĞİ / <i>M. Safa Yeprem</i>	87
a. Yahûdîler	87
b. Süryânîler	87
c. Rumlar	88
d. Ermenîler	89
e. Presbiteryenler	89

C. TÜRK DİN MÛSİKÎSİ FORMLARI

1. CÂMÎ MÛSİKÎSİ / <i>Fatih Koca - Ahmet Hakkı Turabi</i>	91
a. Kurân-ı Kerîm Tilâveti	93
b. Ezân	95
c. Kâmet	103
d. Salâ	103
e. Tekbîr	111
f. Salât-ı Ümmiye	112
g. Telbiye	113
h. Cumhur Müezziniği	113
i. Mahfel Tesbîhler/Mahfel Sürmesi	114
j. Cumâ Hutbesi ve Gülbankı	115
k. Tardıyye	115
l. Terâvih Tertibi	116
m. Temcîd ve Münâcât	120
n. Tesbîh	121
o. İstiğfâr	122
p. Mevlid	122

q. Muhammediye.....	125
r. Ta'rîf.....	125
s. Ferâciye.....	126
t. Mirâciye.....	128
u. Regâibiye.....	129
2. TEKKE MÜSİKİSİ / <i>Ahmet Çakır</i>	133
a. İsm-i Celâl.....	134
b. Durak.....	134
c. Mersiye.....	136
d. Nefes.....	139
e. Deyiş.....	141
f. Mevlevî Âyini.....	142
g. Savt.....	150
h. Salât-ı Kemâliye.....	151
i. Nevbe/Nevbet.....	152
j. Gülbak/Gülbang.....	153
3. CÂMÎ VE TEKKE MÜSİKİSİ ORTAK FORMLARI / <i>Ahmet Hakkı Turabi - Fatih Koca</i>	155
a. Na't.....	155
b. Kasîde.....	155
c. Tevşîh.....	156
d. İlâhî.....	157
e. Şuğul.....	159

D. TÜRK MÜSİKİSİ NAZARİYATI

1. SES EĞİTİMİ / <i>Can Doğan</i>	161
a. Ses ve Sesin Oluşumu.....	161
b. Sesin Özellikleri.....	161
(1) Sesin Fizikî Özellikleri.....	161
(2) Sesin Âhenk Özellikleri.....	162
c. İnsan Sesinin Oluşumu.....	163
(1) Algılayan Sistem.....	163
(2) Harekete Geçiren Sistem.....	163
(3) Titreşen Sistem.....	163
(4) Yankılayan Sistem.....	163
d. Ses Bilimi.....	163
e. Sesin Oluşumunda Rol Oynayan Organlar.....	163
f. Sesin İşitilmesinde Rol Oynayan Organlar.....	165

g. Sesleri Nasıl İşitiriz?	165
h. İnsan Sesinin Müzik Eğitimindeki Önemi	165
(1) Ses Türleri	166
(2) Ses Bölgeleri	166
(3) Mutasyon Döneminde Sesin Değişim Gelişim ve İşleyiş Özellikleri	166
(4) Ses Sağlığı	167
2. NOTA VE MÜSİKÎ İŞARETLERİ / <i>Erhan Özden - Başak Harmancı</i>	169
a. Temel Müzik İşaretleri	170
(1) Porte	170
(2) Nota Değerleri	171
(3) Nokta	172
(4) Triole	173
(5) Anahtar	173
(6) Ölçü	173
(7) Usûl Rakamı	174
(8) Bağlar	175
(9) Durgu (Puandorg)	176
(10) Değiştirme İşaretleri	176
(11) Tekrar İşareti (Röpriz)	177
(12) Dolap	178
(13) Senyo	178
(14) Da Capo (D.C.)	179
(15) Koda	179
3. MAKAMLAR VE ÖRNEK ESERLER / <i>Başak Harmancı</i>	188
a. Arel-Ezgi-Uzdilek Nazarî Sistemi	188
b. Arel-Ezgi-Uzdilek Sisteminde Dörtlü ve Beşli Kalıpları	190
c. Dizi ve Makam Kavramı	200
d. Makamlar	202
(1) Rast Makamı	202
(2) Uşşak Makamı	205
(3) Bayâtî Makamı	206
(4) Hüseyinî Makamı	208
(5) Nevâ Makamı	210
(6) Hümâyûn Makamı	211
(7) Hicaz Makamı	214
(8) Uzzâl Makamı	215
(9) Kürdî Makamı	216

(10) Sûznâk Makamı.....	217
(11) Hûzzam Makamı.....	218
(12) Segâh Makamı.....	219
(13) Hicazkâr Makamı.....	221
(14) Bûselik Makamı.....	222
(15) Acemaşîran Makamı.....	224
(16) Sabâ Makamı.....	226
(17) Eviç Makamı.....	227
(18) Mâhur Makamı.....	228
(19) Nihâvend Makamı.....	229
4. TÜRK MÜZİĞİNDE USÛLLER / <i>Başak Harmancı</i>	231
a. Nim Sofyan.....	232
b. Semâî.....	232
c. Sofyan.....	232
d. Türk Aksağı.....	233
e. Yürük Semâî.....	233
f. Devr-i Hindî.....	233
g. Düyek.....	233
h. Aksak.....	233
i. Evfer.....	234
j. Raks Aksağı.....	234
k. Aksak Semâî.....	234
DÎNÎ MÜSİKÎ REPERTUVARI /	
<i>Ahmet Hakkı Turabi - Başak Harmancı</i>	237
DİZİN	343
YAZAR ÖZGEÇMİŞLERİ	351

